

Kwantyfikacja i modelowanie wybranych procesów spółgłoskowych mowy potocznej w amerykańskiej odmianie języka angielskiego

STRESZCZENIE

Rozprawa jest poświęcona wybranym procesom spółgłoskowym mowy potocznej w amerykańskiej odmianie języka angielskiego. W mowie potocznej, spółgłoski ulegają szeregowi procesów, takich jak: asymilacja (should be → /ʃʊb bi/), elizja (friends /frenz/) czy epenteza (dance → /dænts/). Wskutek tych procesów, powstają zredukowane formy słów. Mechanizmy redukcji można wyjaśnić poprzez działanie czynników językowych typu kontekst fonetyczny, gramatyka lub częstotliwość leksykalna. Czynniki te zostały ustalone na podstawie badań redukcji samogłosek, analogiczne badania spółgłosek są nieliczne. Kolejnym dowodem na mniejsze zainteresowanie badawcze procesami spółgłoskowymi jest brak badań ilościowych. W podręcznikach fonetyki angielskiej można znaleźć opisy o charakterze spekulacyjnym, np. „/m/ jest często produktem asymilacji do poprzedzających dźwięków labialnych” (Cruttenden 2008: 311), „istnieje niewielka ilość procesów lenicji spółgłoski zwartej w kierunku spółgłoski szczelinowej lub nie występują one wcale” (Lodge 1984: 89).

Zadaniem rozprawy jest więc zrealizowanie dwóch celów badawczych: przeprowadzenie ilościowej analizy częstotliwości występowania wybranych procesów spółgłoskowych oraz ich korelacja z czynnikami językowymi i pozajęzykowymi. Wybrane procesy to: elizja spółgłosek /t, d, h/, asymilacja miejsca artykulacji, palatalizacja oraz epenteza, na granicy oraz wewnątrz wyrazów. Na podstawie wcześniejszych badań, następujące czynniki redukcji zostały wzięte pod uwagę: kontekst fonetyczny, częstotliwość leksykalna, gramatyka, morfologia, tempo mowy, wiek oraz płeć mówcy.

Cel pierwszy (kwantyfikacja) został osiągnięty poprzez dokonanie ilościowej analizy nagrań z korpusu mowy potocznej (Buckeye) czterdziestu rodzimych użytkowników amerykańskiej odmiany języka angielskiego. Analiza polegała na porównaniu potencjalnych procesów

z ich rzeczywistymi wystąpieniami i została przeprowadzona metodą analizy akustycznej z użyciem programów Praat i narzędzia LaBB-CAT. Do zbadania wpływu czynników redukcji użyto modelu regresji logistycznej (logistic mixed-effects model).

Struktura rozprawy została zaplanowana w taki sposób, że dwa pierwsze rozdziały mają charakter teoretyczny. Rozdział pierwszy jest poświęcony zagadnieniom terminologicznym (mowa potoczna redukcja oraz lenicja) oraz zawiera liczne ilustracje procesów spółgłoskowych mowy potocznej, reprezentujących różne odmiany języka angielskiego. Rozdział drugi stanowi przegląd dotychczasowej literatury przedmiotu i omawia czynniki redukcji samogłosek oraz spółgłosek, wykazując przewagę badań dla samogłosek. Kolejne dwa rozdziały mają charakter empiryczny. Rozdział trzeci opisuje wyniki kwantyfikacji i dostarcza odpowiedzi na pytanie, które procesy spółgłoskowe mowy potocznej występują najczęściej. Ponadto, rozdział trzeci dokonuje analizy zjawiska wariantywności stosowania procesów pośród mówców. Rozdział czwarty dokonuje oceny wpływu czynników redukcji (kontekst fonetyczny, częstotliwość leksykalna, gramatyka, morfologia, tempo mowy, wiek oraz płeć mówcy) na występowanie poszczególnych procesów. Dyskusja i podsumowanie wyników zawarte są w rozdziale piątym. Oprócz omówienia zastosowań wyników w dziedzinach takich, jak akwizycja drugiego języka, rozdział piąty wskazuje kierunki dalszych badań.

Rozprawa stanowi znaczący wkład w dyskusję na temat spółgłoskowych procesów mowy szybkiej, natomiast jej wyniki, uzyskane dla procesów epentezy, wewnątrzwyrazowej asymilacji miejsca artykulacji oraz elizji /h/ są nowatorskie i wzbogacają obecny stan wiedzy na ich temat.